

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 7455/13

לפני: כבוד הנשיאה מ' נאור
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העותרים: 1. עמותת הורות משותפת = טובת הילד
2. שי פרידמן
3. יעקב גנון

נגד

המשיבות: 1. רשות המסים בישראל
2. יוליה פרידמן
3. גל גנון

עתירה למתן צו על-תנאי

תאריך הישיבה: ה' בחשוון התשע"ה (29.10.2014)

בשם העותרים: עו"ד שי אמיר

בשם המשיבה 1: עו"ד יורם הירשברג
בשם המשיבה 2: עו"ד דנה חסון
בשם המשיבה 3: בעצמה

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. העתירה שבפנינו נסבה על הטענה שנקודות זיכוי ממס הכנסה הניתנות בגין ילדים קטינים צריכות להתחלק באופן שווה בין הורים שחולקים משמורת משותפת על אותם ילדים. הסעד שהתבקש בעתירה הוא הוצאת צו על תנאי כנגד רשות המיסים, המשיבה, כך שתנמק מדוע לא תחולקנה נקודות הזיכוי בין הורים החולקים משמורת משותפת כאמור.

2. העותרת 1 (להלן: העותרת) היא עמותה רשומה המבקשת, כך הוסבר, "לעודד ולהביא לשינויים חקיקתיים וחברתיים בתחום המשפחה וההורות". במקורה, העתירה הוגשה על-ידי העותרת בלבד, והיא כוונה לחיובה של רשות המסים לחלק את נקודות הזיכוי בגין ילדים קטינים בין הורים החולקים משמורת משותפת באופן שוויוני ולהביא לכך שהמשיבה תפרסם חוזר בנושא. במסגרת העתירה נטען כי אין מחלוקת בין העותרת לבין רשות המסים בנוגע לצורך לחלק את נקודות הזיכוי באופן שווה, וכי המחלוקת נסבה למעשה רק על השאלה כיצד חלוקה זו תיעשה בפועל. לטענת העותרת, כאשר בית המשפט לענייני משפחה קובע הסדר משפטי של משמורת משותפת, על רשות המסים לחלק את נקודות הזיכוי על בסיס קביעה זו באופן "אוטומטי" בין ההורים, מבלי להציב דרישות נוספות בפני הנישומים הנוגעים בדבר.

3. מאז הגשתה עברה העתירה מספר גלגולים, שבמסגרת זו נציין את עיקריהם בלבד.

4. בתגובה המקדמית לעתירה מטעם רשות המסים נטען כי היא נכונה להכיר בהסדר של חלוקת נקודות הזיכוי בין ההורים, אך זאת בתנאים מסוימים. בתגובה המקדמית צוין כי לפי "פשוטו של כתוב" הזכויות המוסדרות בסעיף 40 לפקודת מס הכנסה [נוסח משולב] (להלן: פקודת מס הכנסה) ובסעיף 69 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (לנקודות זיכוי ולקצבת ילדים) מוקנות לאם גם במקרה של משמורת משותפת. יחד עם זאת, רשות המסים ציינה כי לפני משורת הדין היא החליטה להנהיג מדיניות מקלה בכל הנוגע לנקודות זיכוי לגבי הורים שיש ביניהם הסדר של משמורת משותפת, בהתבסס על פרשנות תכליתית ללשון החוק. לפי מדיניות זו, כך הוסבר, ניתן יהיה לחלק באופן שווה את נקודות הזיכוי בין הורים שיש ביניהם הסדר של משמורת משותפת בתנאי ששניהם יגישו דו"חות שנתיים, פסק דין להוכחת המשמורת המשותפת, וכן הסכמה חתומה על ידי ההורים באשר לחלוקת נקודות הזיכוי ביניהם, או לחלופין (בהעדר הסכמה) פסק דין המורה על חלוקת נקודות הזיכוי בין שני ההורים. בהמשך, עוגנה מדיניות זו בחוזר מס הכנסה מספר 2/2014 בנושא של "נקודות הזיכוי לפי סעיף 40 לפקודת מס הכנסה – משמורת משותפת מלאה של ההורים", שפורסם ביום 20.5.2014 (להלן: חוזר 2/2014).

5. ביום 29.10.2014 התקיים דיון בעתירה, ובהמשך לכך, ביום 19.11.2014 הורינו כי לצורך המשך הדיון בה העותרת תצרף עותר קונקרטי הרואה עצמו נפגע מעמדת רשות המסים, ובהתאמה את מי שעלולה להיפגע כתוצאה מעתירתו כמשיבה. עוד הורינו לרשות המסים להגיש תגובה מעודכנת לעתירה על דעת היועץ המשפטי

לממשלה, אשר תתייחס לשאלה האם הזכות לקבלת נקודות זיכוי לפי סעיף 40(ב)(1) לפקודת מס הכנסה ניתנת לחלוקה (בין בהסכמה ובין שלא בהסכמה).

6. ביום 14.1.2015 העותרת הגישה עתירה מתוקנת, ולה צירפה שני עותרים נוספים ושתי משיבות נוספות, אשר לגביהם נטען כי הסוגיה שנדונה בעתירה רלוונטית בעניינם.

7. ביום 13.4.2015 הוגשה תגובה מקדמית מטעם רשות המסים לעתירה המתוקנת. בתגובה נטען כי יש לדחות את העתירה על הסף, בשל היותה עתירה מוקדמת, שכן הנושא המועלה בה עומד בפני הליך של גיבוש מדיניות.

8. בתגובה זו צוין כי לאחר דיונים נוספים שהתקיימו בין משרדי ממשלה שונים הוחלט, על דעת היועץ המשפטי לממשלה, להקפיא בשלב זה את חוזר 2/2014 הנ"ל. רשות המסים הסבירה כי בדיונים שהתקיימו התחדדה ההבנה כי חלוקתן של נקודות הזיכוי בין הורים שיש ביניהם הסדר של משמורת משותפת נוגעת בליבת ההסדרה של דיני המשפחה, ובכלל זה הדין המסדיר את המשמורת בהליכי גירושין, יותר מאשר בדיני המס. במסגרת דיונים אלו, כך הוסבר, אף הועלה החשש כי לחוזר 2/2014 עלולות להיות השלכות על קביעתם של הסדרי משמורת בהליכי גירושין, שלא מתוך שיקולים רלוונטיים לדיני המשפחה וטובת הילד. בהמשך לכך, צוין כי ההיבטים השונים של משמורת משותפת בהליכי גירושין נדונו לאחרונה על-ידי שתי ועדות ציבוריות – הוועדה לבחינת נושא מזונות הילדים במדינת ישראל (המכונה גם "ועדת שיפמן") והוועדה לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין (הידועה גם כ"ועדת שניט"). שתי הוועדות האמורות גיבשו זה מכבר את מסקנותיהן והצעת חוק המעגנת את מסקנותיה של דעת הרוב בוועדת שניט אף עלתה לדיון במליאת הכנסת (הצעת חוק הורים וילדיהם, התשע"ה-2014). נוכח האמור לעיל, הוסבר כי עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה היא כי נכון יהיה להמתין עם הסדרת הסוגיה של חלוקת נקודות זיכוי בין הורים החולקים משמורת משותפת עד לאחר שיושלם הדיון בהמלצותיהן של הוועדות הנ"ל בממשלה ובכנסת. באופן זה, כך נטען, הסדרת הסוגיה של חלוקת נקודות הזיכוי תיעשה בהתייחס להסדרה הרחבה יותר של שאלת המשמורת בהליכי גירושין.

9. בהחלטה מיום 28.4.2015 התבקשו העותרים להודיע את עמדתם באשר למחיקתה של העתירה, תוך שמירת טענותיהם.

10. בתגובת העותרים, שהוגשה ביום 15.5.2015, נטען כי הם עומדים על עתירתם. העותרים טוענים כי עם ביטולו של חוזר 2/2014 הצורך לדון בעתירה קיים אף ביתר שאת. לטענת העותרים, קיומו של הליך חקיקה אינו מצדיק את המשך המדיניות המפלה בחלוקתן של נקודות זיכוי בין נשים לגברים. עוד נטען, כי ממילא הליכי החקיקה שעליהם הצביעה רשות המסים אינם נוגעים במישרין לסוגיה העולה בעתירה – חלוקת נקודות הזיכוי בין הורים החולקים משמורת משותפת – וכי למעשה הליכים אלה נמשכים שנים רבות ואף לא ניתן לדעת מתי יסתיימו, אם בכלל.

11. לאחר ששקלנו את עמדות הצדדים, אנו סבורים כי נוכח ההתפתחויות שתוארו לעיל, היינו הכוונה לבחון את הסוגיה שהועלתה בעתירה במסגרת הדיון בהסדרת הנושא של משמורת ילדים, הרי שהעתירה, במתכונתה הנוכחית, היא עתירה מוקדמת. אמנם, אין לבוא בטרוניה אל העותרים בשל כך, לנוכח השינוי שחל בינתיים בעמדת המשיבות. אולם, בשים לב לאמור בתגובה המקדמית המתוקנת לא ניתן להימנע מן המסקנה שאלה הם פני הדברים. עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה לפיה ראוי לדון בסוגיה שהועלתה בעתירה במסגרת הרחבה של הסדרה של דיני המשמורת בהליכי גירושין היא לכאורה עמדה ראויה (וזאת מבלי לנקוט כל עמדה בשאלה האם כתוצאה מכך צריך לחול שינוי בדין הקיים). באופן עקרוני, ראוי להותיר למדינה פרק זמן סביר לדיון בנושא זה בהקשר הרחב (ראו והשוו: בג"ץ 11384/05 עמותת אומ"ץ אזרחים למען מינהל תקין צדק חברתי ומשפטי נ' ועדת הכנסת (22.1.2006); בג"ץ 6845/13 אופיר נ' שר האוצר, פסקה 4 (11.3.2014)). למותר לציין, כי טענות העותרים שמורות להם, ואף שמורה להם הדרך לפנות בשנית לבית משפט זה ככל שההליכים האמורים יימשכו מעבר לזמן סביר.

12. אשר על כן, דין העתירה להידחות על הסף. נוכח העובדה כי השינוי בעמדתה של רשות המסים הביאה לריבוי הליכים משפטיים במסגרת העתירה דנן, אנו מורים כי רשות המסים תשלם את הוצאות העותרת 1 בסך של 7,500 שקל.

ניתן היום, כ' בסיון התשע"ה (7.6.2015).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה